

A bemutatott képsorozat mintául szolgálhat arra, mi módon kell a tájak szépségeit valódi nagyságukban megismertetni; nem egyes hatásos képeket szakít ki a környezetből, de a képek lánczolatával lehetően hűen, a maga valójában törekszik a tájat szem elé varázsolni. Kívánatos volna, hogy a szép képek a tanítás céljaira megszerezhetők legyenek.

*

Az első napot, melynek tárgysorát a Társulat tagjai reggeli 9 órától estí 9 óráig lankadatlan figyelemmel kísérték, közös vacsora fejezte be.

Második nap.

VI.

Az előadások második sorát ANTOLIK KÁROLY nyitotta meg, d. e. 9 órákor. Az egyetemi physikai intézet előadó termében tömegesen megjelent tagtársak nagy figyelemmel kísérték az előadónak rendkívül érdekes kísérleteit, melyek rövid ismertetését alább közöljük.

Ez után PALATIN GERGELY, EDELMANN SEBŐ és FÉNYES DEZSŐ közleményei kerültek sorra, melyeket füzetünk egész terjedelmökben közöl.

VII.

Az előadások sorát b. EÖRVÖS LORÁND zárta be. A Társulat egyik főfeladatául az előadási kísérletek egybeállítását jelöli meg s az ilyenekkel való foglalkozást a jövő közgyűlések első teendői közzé sorozza. Ez alkalommal az idő rövidsége és a kezdet nehézségei folytán ezek nem foglalhatták el az őket megillető teret. Ezúttal ő is csak két ilyen kísérletet kíván bemutatni, a melyeket azonban azon igazságok fontossága miatt, melyeknek felvilágosítására szolgálnak, fontosaknak tart.

Az egyik az inductió kimutatása, a mely egy egyenes vezetöben keletkezik akkor, a midön ez a földi mágneses térben mozog. Ennek elektromindító ereje elemi úton kiszámítható s értéke $l.u.V$, ha l a vezetö hossza, u a mozgás sebessége, V pedig a földmágnesség verticalis componense. A bemutatott kísérletben $l = 200$, $V = 0,3$, u pedig 100, mely adatokból $E = 200 \cdot 100 \cdot 0,3 = 6000$ CGS vagyis mintegy $\frac{6}{100,000}$ Volt. A vezetö egymástól 2 méternyi közben feszített dróton volt mozgatható s az eközben indított áram a galvanomotéren 5—10 foknyi kitérést okozott, melynek iránya a mozgás irányától függ. — A másik kísérlet a tömegvonzás bemutatása volt.

Erre a közgyűlésen megjelenteket a szertárban kalauzolta. A kiállított

tárgyak közül JEDLIK lánczolatossan kisüthető battériáit, csöves sűrítőit említjük; úgyszintén b. Eötvös ejtő ingáját, előadási piezometerét, a hő-egyenérték meghatározására való készülékét stb.

A physikai intézet földszinti, mérésekre berendezett helyiségeiben a tömegvonzás s a földi gravitáció észlelésére szolgáló készülékei, közöttük a multiplicáló tömegvonzó készüléke, a lengések photographálására használt hengerek stb., az intézet tornyában függő nagy Foucault-féle inga kötötték le a látókatókat figyelmét.

*

A physikai intézet kis előadó termében a közgyűlés egész tartama alatt látható volt DISCHKA Győző igen érdekes szökőkútja; * dr. HOOR Mór influenza-gépe; ** SZATHMÁRI Ákos kolozsvári tanár készüléke az Archimedesi elv igen szabatos és tanulságos szemléltetésére, mely készüléknek kiállítása a vezetése alatt álló mechanikai műhelynek becsületére válik; a Ganz-féle gyár lábballal hajtható iskolai dynamogépe, végül a Calderoni-féle czég számos iskolai készüléke. Ez a gyűjtemény majdnem kivétel nélkül hazai tanszerkészítőink kezéből került ki, egyformán dicsérvén a tanszerkészítők ügyességét s a kiállító czég nagy buzgalmát és sikereit ezen iparág fejlesztése körül.

A szükséges magyarázatot GRUBER NÁNDOR és JURÁNYI HENRIK tagtársaink voltak szivesek megadni. Csak azt kell sajnálnunk, hogy az iskolai készülékeket az idő rövidege miatt működésökben bemutatni nem volt lehetséges. Ezt annyival inkább sajnálhatjuk, mert a kiállított tárgyak között volt egy teljes felszerelésű iskolai vetítő készülék, a forgó mágnesi tér szemléltetésére való készülékek, kézi dynamogép, mely egyenes, váltakozó és több phasisú forgó áram fejlesztésére használható stb., tehát mind oly készülékek, melyek működésével és kezelésével nem egy tagtársunk kívánt volna megismerkedni.

K. KISS JÓZSEF tagtársunk, a debreczeni ref. collegium tanára a Tesla-féle mótornak iskolai modelljét volt szives a közgyűlésre magával hozni s azt az érdeklődőknek bemutatni.

VIII.

A közgyűlést a Ganz-féle gyár elektrotechnikai osztályának megtekintése fejezte be, méltón zárva be a bemutatások hosszúra nyúlt sorozatát. ZIPERNOVSZKY KÁROLY igazgató ur, továbbá BLÁTHY O. TITUSZ, NEUSTADT LIPÓT és dr. HOOR Mór mérnök urak, mindannyian tagtársaink, voltak

* Legközelebb bővebben ismertetjük.

** L. Math. Phys. Lapok. II. köt. 58 l.